

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/81/2024
Identifikačné číslo spisu:	8811210744
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8811210744.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore v spore žalobkyne X. C., narodenej XX. S. XXXX, U. W. M., U. XXX/XX, zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Prešov, Hlavná 50, proti žalovanému JUDr. Petrovi Rychnavskému, PhD., narodenému 10. I. XXXX, U. W. M., U. XXX/XX, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode, vedenom na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 5C/421/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. decembra 2023 sp. zn. 16Co/18/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 13. decembra 2023 sp. zn. 16Co/18/2023 v časti, v ktorej priznal žalovanému vo vzťahu k žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % zrušuje a vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. decembra 2023 sp. zn. 16Co/18/2023 vo zvyšnej časti o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 23. marca 2023 sp. zn. 5C/421/2011 (v poradí druhým po zrušení a vrátení veci Krajským súdom v Prešove uznesením č. 1. 16Co/5/2019 - 369 z 29. apríla 2019) vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo manželov tak, že do vlastníctva žalovaného prikázal nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX, katastrálne územie Č.X., obec U. W. M., okres Vranov nad Topľou a to rodinný dom súpisné č. XXX, postavený na pozemku parcela č. XXX/XX, pozemok parcela C-KN č. XXX/XX o výmere 806 m² - zastavané plochy a nádvoria, pozemok parcela C-KN č. XXX/XX o výmere 805 m² - zastavané plochy a nádvoria, všetky v podiele 1/1, ďalej prikázal žalovanému do výlučného vlastníctva nehnuteľnosť zapísanú na LV č. XXXX, katastrálne územie Č., obec U. W. M., okres Vranov nad Topľou a to pozemok parcela C-KN č. XXX/XX o výmere 805 m² - zastavané plochy a nádvoria v podiele 1/2 a hnutel'né veci: obraz s názvom „Jeseň“, spálňovú nábytkovú zostavu pozostávajúcu z manželskej postele, dvoch nočných stolíkov, komody a troch skrií a do výlučného vlastníctva žalobkyne prikázal obraz s názvom „Čičva“ a obraz s názvom „Vlkolínec“ (výrok I.). Odporcovi uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni na vyrovnanie jej zaniknutého podielu na bezpodielovom spoluvlastníctve manželov sumu

58.100,68 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok II.) a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok III.), pričom aplikoval § 144, § 145 ods. 1 a 2, § 148 ods. 1, § 149 ods. 1 až 4, § 150 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej ako „OZ“). Výkonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie za preukázané, že manželstvo sporových strán zaniklo 11. júna 2010, pričom do 20. októbra 2019 žalobkyňa a žalovaný žili v spoločnej nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a to v dome súp. č. XXX postavenom na parcele č. XXX/XX, LV č. XXXX, k. ú. Č., obec U. W. M., ktorý spolu s nimi súvisiacimi pozemkami spoločne užívali. Všetky náklady na udržiavanie a chod spoločných nehnuteľností hradil výlučne žalovaný, čo žalobkyňa nerozporovala. Predmetné náklady žalovaný vyčíslil v jednej polovici pripadajúcej na jeho vyrovnací podiel na sumu 19.403,58 eura, spolu s jeho povinnosťou kompenzácie na vyrovnací podiel žalobkyne žiadal zarátať spolu čiastku 38.075,74 eura. Súd prvej inštancie uviedol, aj s ohľadom na záväzný názor dovolacieho súdu (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/250/2019 z 25. februára 2021), že nároky vzniknuté po rozvode manželstva a uplatňované žalovaným boli čo do základu uplatnené v rámci trojročnej prekluzívnej lehoty a postupne žalovaným vyčíslňované, na základe čoho súd prvej inštancie vzal do úvahy a vyporiadal aj tie náklady, ktoré vznikali po rozvode manželstva. Súd prvej inštancie si osvojil nesporné tvrdenia sporových strán, že žalovaný uhrádzal sám všetky náklady vznikajúce po rozvode manželstva dňa 11. júna 2010 na nehnuteľnostiach, ktoré až do 20. októbra 2019 užívala aj žalobkyňa. Súd prvej inštancie mal v konaní listinnými dôkazmi za preukázané všetky žalovaným uplatnené náklady na tzv. „réžie“, okrem uplatnenej sumy 700,- eur na záhradnícke práce, ktoré žalovaný nepreukázal. Z pôvodného rozsudku celkovej sumy 95.823,95 eura súd prvej inštancie odpočítal pasíva žalobkyne, ktoré bola povinná vrátiť žalobcovi ešte do zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a to v pôvodnom rozsudku vyčíslenú sumu 18.672,16 eura. Súd prvej inštancie neuznal námietky žalobkyne s ohľadom na pasíva bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nakoľko tieto boli správne zistené súdom prvej inštancie v pôvodnom rozhodnutí zrušenom odvolacím súdom. Popri tejto sume, ktorá v tomto rozdiely predstavuje 76.804,26 eura, súd prvej inštancie ešte odrátal ďalších 18.703,58 eura (t. j. polovica reálne vynaložených nákladov na udržiavanie a užívanie spoločnej nehnuteľnosti bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorú užívali spoločne žalovaný so žalobkyňou do desiateho mesiaca 2019, kedy sa žalobkyňa odsťahovala, pričom žalovaný si tieto náklady uplatnil len do deviateho mesiaca 2019). Suma na vyplatenie tak predstavuje sumu 58.100,68 eura, k čomu súd prvej inštancie zaviazal žalovaného. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej ako „CSP“), kde podľa výsledkov dokazovania je možné hovoriť o približne rovnakom pomere úspechu a neúspechu v konaní s ohľadom na pôvodne podaný návrh žalobkyne a súčasne z dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 CSP, nakoľko ide o fixáciu majetkového statusu oboch bývalých manželov po zániku manželstva. Preto súd prvej inštancie žiadnej zo sporových strán nárok na náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 13. decembra 2023 sp. zn. 16Co/18/2023 (v poradí druhým po zrušujúcom rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/250/2019 z 25. februára 2021) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal vo vzťahu k žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd uviedol, že v konaní nebolo sporné, že žalobkyňa po zániku manželstva dňa 11. júna 2010 zostala so žalovaným v spoločnej domácnosti do októbra 2019 a v konaní nebolo zároveň sporné, že žalovaný až do odchodu žalobkyne uhrádzal sám všetky náklady na prevádzku a údržbu nehnuteľností. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie v otázke preklúzie nároku žalovaného na vyporiadanie nákladov vynaložených na údržbu spojenú s užívaním nehnuteľností a to tak, že prekluzívna lehota žalovaného čo do základu uplatneného nároku neuplynula. Žalovaný čo do základu an block tieto náklady uplatnil vo vyjadrení z 19. apríla 2012, teda v rámci trojročnej prekluzívnej lehoty, keďže v danom vyjadrení uviedol, že úvery v Prvej stavebnej sporiteľni, pôžičky v SLSP, všetky poplatky spojené s užívaním nehnuteľnosti (SIPO) hradí len žalovaný a rovnako tak sa len žalovaný stará o vzhľad nehnuteľnosti (udržiava v poriadku záhradu, stromy, výsadbu kvetín, živé ploty) a to všetko vlastným nákladom. Žalovaný rovnako vo vyjadrení z 19. apríla 2012 uviedol, že nehnuteľnosti najprv speňažia, zo získanej sumy vyrovnajú pasíva s prihliadnutím na to, kto v akej miere ich plnil na spoločný majetok a zvyšok sumy si rozdeľia. Odvolací súd mal za to, že z uvedeného je jednoznačne zrejmé, že žalovaný si základ nároku podľa § 149 ods. 4 OZ uplatnil včas. Súčasne

náklady, ktoré sú predmetom vyporiadania, vznikali do budúca až do času odchodu žalobkyne zo spoločnej nehnuteľnosti a preto nebolo možné, aby ich žalovaný vyčísľil v čase do 11. júna 2013. Podstatným bolo, že si žalovaný v prekluzívnej lehote uplatnil základ nároku na vyporiadanie pasív, ktoré vznikali užívaním nehnuteľnosti. K námietke žalobkyne týkajúcej sa nesprávneho výkladu rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. 5Cz/77/66 zo 16. septembra 1966 odkázal odvolací súd na § 455 CSP, podľa ktorého je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu. Právny režim zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa až do vyporiadania riadi primerane ustanoveniami Občianskeho zákonníka o bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Žalobkyňa namietla použitie sumy 357.078,30 Sk (t. j. 11.852,82 eura) na iné, ako spoločné potreby, na základe čoho považovala daný právny úkon za neplatný. Odvolací súd uviedol, že pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva nemožno prihliadať na sumy, ktoré boli vybrané a spotrebované za trvania manželstva, pokiaľ nešlo o prostriedky vynaložené na výlučný majetok jedného z manželov alebo o prostriedky, s ktorými bolo nakladané v rozpore s § 145 ods. 1 OZ. Odvolací súd v danej veci odkázal na svoje stanovisko v bode 22. odôvodnenia rozhodnutia č. k. 16Co/5/2019 z 29. apríla 2019, na ktorom zotrval, teda že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno ohľadom tvrdenia, že dané finančné prostriedky čerpané za účelom rekonštrukcie domu neboli na tento účel skutočne použité, nepredložila žiadne dôkazy, pričom žalovaný podal vysvetlenie ohľadom realizovaných stavebných prác, k čomu predložil viacero listinných dôkazov (faktúr). Žalobkyňa zároveň nepreukázala v zmysle § 40a OZ, že by sa domáhala relatívnej neplatnosti právneho úkonu, pričom bolo medzi stranami nesporné, že dodávateľ faktúry znejúcej na 11.852,82 eura sa nikdy úhrady faktúry na súde nedomáhal. Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že faktúra na sumu 11.852,82 eura bola skutočne žalovaným uhradená tak, ako tvrdil. K žalobkyňou namietanej sume 1.922,93 eura odvolací súd uviedol, že podľa tvrdenia žalovaného bola táto suma počas manželstva spotrebovaná na rodinné účely, k čomu sa žalobkyňa nevyjadrila a žiaden dôkaz nenavrhol. Preto nebolo v konaní preukázané, že by tieto prostriedky žalovaný použil výučne pre svoju potrebu alebo v rozpore s § 145 OZ. V nadväznosti na výšku sumy a preukázanú skutočnosť, že výlučne žalovaný uhrádzal rodinné výdavky, možno prisvedčiť tvrdeniu žalovaného o použití namietanej sumy na spotrebu rodiny. Ďalej bolo v konaní preukázané, že motorové vozidlo SEAT ECV: U.-XXXAJ bolo od 24. apríla 2009 vo vlastníctve tretej osoby, teda vozidlo bolo odpredané počas trvania manželstva a preto nemôže byť predmetom BSM, kedy zároveň nebolo preukázané spotrebovanie finančných prostriedkov získaných z predaja vozidla na výlučné potreby žalovaného. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že v odvolaní úspešný žalovaný má voči žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľka podľa § 420 písm. f) CSP namietla nepreskúmateľnosť a prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, kedy odvolací súd vydal rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu predvídať, čím jej bola odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke javiacej sa ako podstatnej pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Dovolateľka uviedla, že súd môže vyporiadať len ten majetok alebo hodnoty tvoriace BSM, ktorú účastníci konania navrhli k vyporiadaniu súdnym rozhodnutím do troch rokov od zániku BSM. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo 11. júna 2010, na základe čoho musel žalovaný do 11. júna 2013 v súdnom konaní riadne uplatniť ním tvrdené nároky s uvedením právneho titulu a sumy, čo vykonal až vo vyjadrení z 23. septembra 2015. Dovolateľka má teda za to, že žalovaný si neuplatnil ním tvrdené nároky v lehote do troch rokov od zániku BSM, a preto sa nimi súd nemôže vo vyporiadaní BSM zaoberať. Odvolací súd tak avšak nekonal a podľa dovolateľky prekvapivo konštatoval, že sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie o neuplynutí prekluzívnej lehoty čo do základu uplatneného nároku žalovaného. Dovolateľka má zato, že žalovaný vo vyjadrení z 19. apríla 2012 uviedol len informáciu, že sa stará o rodinný dom, vo vzťahu ku ktorému spomínal jeho speňaženie, čo podľa názoru dovolateľky znamená, že si žalovaný neuplatnil žiadne nároky týkajúce sa konkrétnych nákladov na rodinný dom a ani neuviedol dovtedy uhradenú sumu, ktorú navrhuje započítať na podiel žalobkyne a to v lehote do troch rokov od zániku manželstva. Žalobkyňa ďalej poukázala na odvoláciu

námietku, na ktorú odvolací súd nereagoval a to, že prišlo k nesprávnemu výkladu rozhodnutia Nejvyššího soudu ČSSR sp. zn. 5Cz/77/66 zo 16. septembra 1966 (R 17/67). Dovolateľka uviedla, že dané rozhodnutie R 17/67 nemožno aplikovať na vyporiadanie vzájomných pohľadávok manželov vzniknutých po rozvoze manželstva. Dovolateľka ďalej namietla, že výrok č. II. napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov odvolacieho konania vybočuje z konštantnej rozhodovacej praxe Krajského súdu v Prešove, čo vyžadovalo osobitné odôvodnenie, čo avšak odvolací súd nevykonával a toto nezdôvodnil. V konaniach o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa žiadnej zo sporových strán nepriznáva nárok na náhradu trov konania. Dovolateľka poukázala na rozhodnutia Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16Co/3/2019 z 26. augusta 2019, sp. zn. 19Co/4/2022 z 19. júla 2022, sp. zn. 18Co/16/2021 z 28. júna 2022, v ktorých konaniach o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania žiadnej zo sporových strán nepriznal. Dovolateľke preto z dovolaním napadnutého rozhodnutia nie je zrejmé, prečo v jej veci bolo rozhodnuté odlišne od ustálenej rozhodovacej praxe. Dovolateľka navrhla dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 CSP zrušiť a zároveň navrhla podľa § 444 ods. 1 a 2 CSP odložiť právoplatnosť napadnutého rozhodnutia a to z dôvodu predpokladu úspešnosti podaného dovolania a existencie hrozby vzniku ujmy.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie žalobkyne je v časti nekonkrétne a neurčité a vo zvyšku špekulatívne, založené na nespokojnosti žalobkyne s hmotnoprávnou stránkou rozhodnutia. V otázke týkajúcej sa uplatnenia nárokov žalovaného v rámci prekluzívnej lehoty sa jedná o skutkové zistenia a nie procesnoprávne pochybenia v zmysle § 420 písm. f) CSP, a preto je dovolanie nedôvodné. Podľa názoru žalovaného je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vecne správne, bol dostatočne zistený skutkový stav a právne posúdenie bolo taktiež správne. Podľa názoru žalovaného veci nadobudnuté za trvania manželstva zdieľajú režim majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve až do ich vyporiadania. Pokiaľ manželia spoločne užívajú veci z majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve aj po skončení manželstva, sú povinní znášať spoločne aj náklady a preto považuje žalovaný svoje nároky za legitímne. Žalobkyni bol poskytnutý dostatočný priestor na uplatňovanie všetkých svojich procesných oprávnení, čo aj využila. Čo sa výroku o náhrade trov konania týka, nejedná sa o rozhodnutie vo veci samej, ani o rozhodnutie, ktorým sa končí konanie v zmysle § 420 CSP a preto považuje žalovaný danú námietku dovolateľky za neodôvodnenú a bezpredmetnú, keďže si žiadne trovy odvolacieho konania neuplatňoval. Návrhu na odklad právoplatnosti navrhol nevyhovieť a dovolanie ako nedôvodné podľa § 448 CSP zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je z časti dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby

uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05).

11. Dovolateľka vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré nebolo možné predvídať na základe zisteného skutkového stavu a to v otázke posúdenia uplynutia prekluzívnej lehoty na uplatnenie nárokov žalovaného zahrnutých do vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Rovnako tak namietla dovolateľka prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu v časti o nároku na náhradu trov odvolacieho konania z dôvodu jeho odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe krajského súdu v Prešove, čo nebolo odvolacím súdom nijako zdôvodnené.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

13. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými

deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

14. Dovolací súd v tejto súvislosti osobitne zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia nesporne zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

15. Súd prvej inštancie v rozhodnutí z 23. marca 2023 sp. zn. 5C/421/2011 vo výroku č. III. rozhodol o nároku na náhradu trov konania tak, že žiadnej zo sporových strán náhradu trov konania nepriznal, čo (podľa bodu 52. odôvodnenia daného rozhodnutia) zahŕňa aj náhradu trov odvolacieho konania Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16Co/6/2021 a dovolacieho konania najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/250/2019. Uvedený súd prvej inštancie zdôvodnil v zmysle § 255 ods. 2 CSP približne rovnakým pomerom úspechu strán v konaní a s použitím § 257 CSP na základe dôvodov hodných osobitného zreteľa, nakoľko ide o fixáciu majetkového statusu oboch manželov po zániku manželstva. Odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil a teda potvrdil aj výrok č. III rozhodnutia súdu prvej inštancie. Naproti tomu avšak odvolací súd v bode 56. odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia uviedol, že o trovách konania rozhodol postupom podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že v odvolacom konaní úspešný žalovaný má nárok vo vzťahu k žalobkyni na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným rozhodnutím v lehote 60 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí a to samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník. V kontexte vzájomne naviazaných rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu v kontexte rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania a zdôvodnení nepriznania nároku na náhradu trov konania žiadnej zo sporových strán v prvom odvolacom konaní a súčasne priznania nároku na náhradu trov konania jednej zo sporových strán v druhom odvolacom konaní, je skutočne dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nepreskúmateľné a v celom súdnom konaní prekvapivé. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozhodnutí žiadnym spôsobom nezdôvodnil, na základe akej skutočnosti dospel k rozhodnutiu, že stranám sporu vo veci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je potrebné náhradu trov prvoinštančného konania, prvého odvolacieho konania a dovolacieho konania nepriznať (resp. rozhodnutie súdu prvej inštancie aj v tejto časti potvrdiť) a súčasne v tej istej veci podľa úspechu v konaní priznať jednej zo sporových strán náhradu trov druhého odvolacieho konania. Prekvapivosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nasvedčuje aj existencia viacerých rozhodnutí totožného odvolacieho súdu, označených dovolateľkou, nepriznávajúcich náhradu trov odvolacieho konania žiadnej zo sporových strán v konaniach o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

16. Najvyšší súd po preskúmaní obsahu spisu teda dospel k záveru, že odvolací súd nepostupoval dôsledne v zmysle ustanovenia § 393 v spojení s § 220 CSP, v dôsledku čoho je rozhodnutie odvolacieho súdu v časti o náhrade trov odvolacieho konania nepreskúmateľné a prekvapivé, čo zakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

17. Vzhľadom na zistenie, že v konaní v časti výroku o nároku na náhradu trov konania došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v uvedenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

18. Dovolateľka v zmysle § 420 písm. f) CSP namietala aj posúdenie uplynutia prekluzívnej lehoty žalovaného na uplatnenie si nárokov na vyporiadanie nákladov vznikajúcich v nadväznosti na starostlivosť o nehnuteľnosti patriace do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva, kde dovolateľka nesúhlasila so závermi súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu a zastala názor, že žalovaný si svoje nároky neuplatnil v rámci prekluzívnej lehoty. Teda z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľka namietla správnosť posúdenia uplynutia prekluzívnej lehoty žalovaného, t. j. právne posúdenie veci.

18.1 Za právne posúdenie veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

19. Pokiaľ dovolateľka vyvodila prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP aj v dôsledku právnej argumentácie odvolacieho súdu (ohľadom posúdenia, či vyjadrenie žalovaného z 19. apríla 2012 spĺňalo všetky predpoklady riadneho uplatnenia si nárokov a v nadväznosti na to žalovaný stihol uplatniť svoje nároky v rámci trojročnej prekluzívnej lehoty), čím malo byť porušené jej právo na spravodlivý proces, dovolací súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 7Cdo/26/2010, 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľkou tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/86/2020).

20. Z uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie žalobkyne, ktorým namietala nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 420 f) CSP v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktoré nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

21. Nakoľko dovolací súd rozhodol o podanom dovolaní tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v uvedenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP) a vo zvyšku dovolanie ako neprípustné odmietol (§ 447 písm. f) CSP) o návrhu dovolateľky na odklad právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu samostatným uznesením nerozhodoval.

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.